

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres referanse:
17/4746 EP/HEA/MEK/bj

Vår referanse:
127/2017 ade

Sted, dato
Oslo, 1. desember 2017

**HØRINGSUTTALELSE VEDRØRENDE FORSLAG TIL NY
FINANSAVTALELOV**

1 INNLEDNING

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 7. september 2017 vedrørende forslag til ny finansavtalelov. Ettersom Namsfogden i Oslo er ført opp som høringsinstans og har fått høringen direkte til uttalelse, finner vi det også naturlig å avgi uttalelsen direkte.

Lovforslaget skal innebære et strengere krav til tjenester og avtaler som finansnæringen tilbyr sine kunder. Forslaget sees også i sammenheng med gjeldsinformasjonsloven som ble vedtatt av Stortinget den 12. juni 2017, samt forslag til forskrift om virksomhet etter gjeldsinformasjonsloven. Samlet kan lovendringene medføre at færre personer havner i en situasjon hvor de har mer gjeld enn de kan betjene.

Namsfogden i Oslo er i hovedsak positive til endringene som foreslås gjennomført i finansavtaleloven. I det følgende vil vi likevel kommentere forhold i høringsnotatet som vil kunne ha betydning for vår virksomhet og hvor vi mener at det er viktig at våre synspunkter kommer frem.

2 ØVRIGE MERKNADER TIL DE ULIKE BESTEMMELSENE

Til § 4

Namsfogden i Oslo mener det er positivt at det foreslås å samle de overordnede pliktene som pålegges tjenesteyteren i en egen bestemmelse. Kredittkunden vil på denne måten lettere kunne finne frem til en oversiktlig fremstilling av hva som kan forventes av tjenesteyter, og i forlengelsen av dette bli mer bevisst egne rettigheter.

Namsfogden i Oslo støtter særlig forslaget om en kodifisering av kravet om at tjenesteyteren skal kjenne sin kunde og tilpasse tilbudene som gis deretter. Til tross for at dette allerede følger av regelverket i dag, er vi generelt positive til at kundens rettigheter blir lettere tilgjengelig for den som ønsker å sette seg inn i regelverket. Av samme grunn er vi positive til at tjenesteyters opplysningsplikt får en mer fremtredende plassering i loven. Særlig når tjenesteyter benytter seg av finansagenter og andre formidlere ser vi et behov for en tydeliggjøring av denne plikten.

Til § 6

Det bes i høringsnotatet særskilt om at høringsinstansene uttaler seg om hvorvidt et forbud mot markedsføring av kreditt i sosiale medier er hensiktsmessig og om eventuelle konsekvenser av et slikt forbud.

Markedsføringen av kreditt i sosiale medier er i dag meget aktiv. Namsfogden i Oslo antar at en stor andel av de kredittene som til slutt må inndrives ved hjelp av namsmannen er tatt opp på impuls. Ofte befinner kunden seg i en vanskelig økonomisk situasjon og er lett påvirkelig. Vi mener at markedsføring av kreditt i sosiale medier er mer uheldig enn annen type markedsføring siden kunden da befinner seg på en plattform som for de fleste er ment å være et sted for avslapping. Kunden vil da kunne forventes å være mer påvirkelig og mindre kritisk innstilt til opplysningene som gis.

Namsfogden i Oslo stiller seg positive til et eksplisitt forbud mot markedsføring av kreditt på sosiale medier.

Til §§ 18-21

Namsfogden i Oslo er positive til at det foreslås å gi reglene om det som er foreslått kalt finansoppdragstakere en mer fremtredende plass i loven. En betydelig andel av lån som ender hos namsmannen er opprinnelig gitt av formidlere og agenter. Ved å regulere denne typen tilbydere tidlig i loven vil kunden kunne bli mer bevisst sine rettigheter.

Vi er også positive til at det foreslås å innføre legaldefinisjoner av begrepene "finansmegler", "finansagent" og "finansrådgiver". Særlig for kunden kan det være utfordrende å forstå innholdet i de ulike rollene, herunder hvem oppdragstakeren i realiteten representerer. For eksempel vil en bilselger overfor kunden kunne fremstå som om han representerer kundens interesser, mens realiteten er at bilselgeren representerer og får betalt av kredittyter. En legaldefinisjon kan være et skritt på veien for å bevisstgjøre kunden dette.

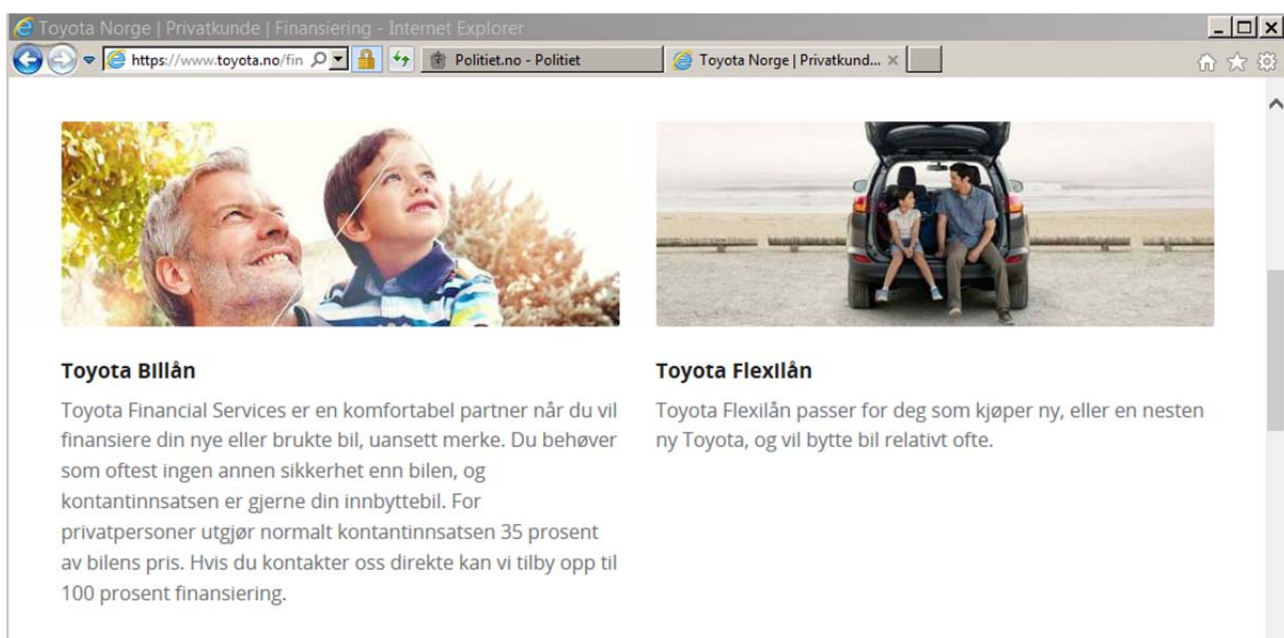
Til § 75

Bestemmelsen fastsetter krav til egenkapital ved "realkreditt eller ved kreditt som finansierer varekjøp i forbrukerforhold", også kalt forbrukerkredittkjøp. Bestemmelsen er en forskriftshjemmel for fastsettelse av kontantinnsats, og det er foreslått at kontantinnsatsen ved varekjøp skal være på 35 prosent som tidligere ("når varens kontantpris overstiger 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp, og kredittavtalens varighet på avtaletidspunktet utgjør 60 dager eller mer etter at levering har funnet sted").

Namsmannen har som oppgave etter tvangsfullbyrdsloven å gjennomføre tilbakelevering av løsøre hvor det er besluttet pant i forbindelse med kjøpet av gjenstanden (salgspant). Etter

tvangsfullbyrdelsesloven § 9-2 annet ledd, er det vilkår for gjennomføring av tilbakelevering på grunnlag av salgspantavtalen, at " ved kjøp på kreditt i forbrukerforhold må dessuten bestemmelsene om minste kontantinnsats etter finansavtaleloven § 56 b være overholdt". Det er for det meste motorvogner som blir begjært tilbakelevert til salgspanthaver (kredittyster).

Vilkåret for når det foreligger et "forbrukerkredittkjøp" og når det foreligger et direktelån (hvor det ikke er tilknytning mellom selger og kredittyster), kan være vanskelig å vurdere i praksis. Forholdet er tidligere diskutert av lovavdelingen, referert i lovavdelingens uttalelse 1990 s. 138 og NOU 1977:12. I følge disse kilder vil man stå ovenfor et kredittkjøp dersom det foreligger en avtale mellom kredittyster og selger om finansiering av kjøp på generelt grunnlag, uavhengig av om kjøper tar kontakt direkte med kredittyster. Praksis hos Namsfogden i Oslo er at namsmannen undersøker om selgers avtale med kredittyster fremkommer av deres nettside, og om selger har signert på kredittavtalen. Namsfogden i Oslos erfaring er at oppfyllelsen av dette vilkåret praktiseres ulikt av namsmenn over landet, og at flere kredittystere tilpasser markedsføringen av kreditt med tanke på å omgå vilkåret om kontantinnsats. Skjermdumpen under er hentet fra Toyota sine nettsider som eksempel;
(<https://www.toyota.no/finans/privatkunder/index.json> den 13.11.2017)

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://www.toyota.no/finans/privatkunder/index.json>. The page is titled "Toyota Norge | Privatkunde | Finansiering". It features two main sections:

- Toyota Billån**: Accompanied by an image of a man and a young boy looking up. The text states: "Toyota Financial Services er en komfortabel partner når du vil finansiere din nye eller brukte bil, uansett merke. Du behøver som oftest ingen annen sikkerhet enn bilen, og kontantinnsatsen er gjerne din innbyttebil. For privatpersoner utgjør normalt kontantinnsatsen 35 prosent av bilens pris. Hvis du kontakter oss direkte kan vi tilby opp til 100 prosent finansiering."
- Toyota Flexlån**: Accompanied by an image of a family sitting in the back of a car with its trunk open. The text states: "Toyota Flexlån passer for deg som kjøper ny, eller en nesten ny Toyota, og vil bytte bil relativt ofte."

Videre er det også en utfordring at det nå kan søkes lån via internett, i det kjøper/forbruker befinner seg på salgsstedet til selger. Dette gjør det vanskelig for namsmannen å vurdere om lånet er formidlet via selger, eller om forbruker selv har valgt kredittyster.

Dersom vilkåret om kontantinnsats ikke er oppfylt, kan kredittyster i dag gå til forliksrådet, og få dom på tilbakelevering. Da foreligger det tvangsgrunnlag for tilbakelevering, jf. tvfbl. § 9-2 første ledd. På denne måten kan kredittyster få tingen tilbake selv om kontantinnsatsen ikke er oppfylt. Omkostninger ved behandling av saken i forliksrådet må dekkes av forbruker. I tillegg til at omkostningene belastes forbruker, tar en forliksrådsbehandling av saken som regel 10-12 uker eller mer, noe som medfører at kravet vokser, og motorvognen (som regel) taper seg i verdi. Det at kravet til kontantinnsats ikke er oppfylt, medfører derfor økte omkostninger for

forbrukeren. Det medfører også at forbrukeren bærer risikoen og konsekvensene av at kravet til kontantinnsats ikke er oppfylt.

Namsfogden i Oslo mener derfor at kravet om kontantinnsats ved kjøp på kreditt i forbrukerforhold ikke virker etter sin hensikt, og ber om det vurderes tiltak for å rette opp i dette. Eksempelvis kan saksøker fratas retten til å kreve omkostninger ved tilbakeleveringen etter tvangsfullbyrdelsesloven § 9-8 eller at kravet frafalles, slik at det ikke er krav om kontantinnsats i disse tilfellene.

Til § 76 første ledd

Det foreslås å oppstille et eksplisitt forbud mot "renter eller annet vederlag som står i åpenbart misforhold til kredittytelsen, eller som utilbørlig utnytter et avhengighetsforhold, gjeldsproblemer eller økonomisk nød" (åger). Et forbud mot ågerrenter fremkom tidligere av straffeloven, men forbudet bortfalt ved vedtakelsen av straffeloven 2005.

Namsfogden i Oslo anser det som positivt at en slik bestemmelse er foreslått tatt inn i loven. Til tross for at det antas at avtaler med renter som faller inn under denne bestemmelsen uansett ville ha blitt rammet av avtalelovens regler, mener vi at bestemmelsen vil kunne bli viet mer oppmerksomhet ved å plassere den i særlovgivningen. I tillegg vil mer detaljerte bestemmelser på dette området antas å være prosessbesparende for alle parter.

Til § 80

Namsfogden i Oslo stiller seg positive til at kredittyster pålegges å vurdere kundens kredittevnne på grunnlag av både opplysninger innhentet fra kunden, relevante opplysninger i kredittytters besittelse og i tillegg eksterne kilder med relevante opplysninger. Særlig når denne bestemmelsen ses i sammenheng med etableringen av et gjeldsregister, legger vi til grunn at en del av det ukritiske gjeldsoptaket vi ser i dag vil kunne forhindres.

Vi er videre positive til at resultatet av kredittvurderingen er foreslått presentert for kunden som et trafikklys, jf. forskriftens § 24. Mange av de lånene som må inndrives ved hjelp av namsmannen er tatt opp av kunder som har vanskelig for å ta til seg og forstå de til dels kompliserte tilbakemeldingene de får fra kredittyster. En trafikklysmodeell antar vi vil gjøre at enkelte bedre forstår risikoen de påtar seg når de tar opp et lån.

Namsfogden i Oslo er også positive til at dagens frarådningsplikt foreslås erstattet med en plikt til å avslå lånesøknader fra kunder med en for svak betalingsevne. Det fremgår av høringsnotatet at *"Det legges til grunn at i tilfeller der kredittyster i dag finner grunn til å fraråde at kunden inngår kredittavtalen, vil det etter lovforslaget være en plikt til ikke å inngå kredittavtalen på samme vilkår"*. Vi legger til grunn at det vil oppstå tilfeller hvor kredittyster yter et lån og kunden i etterkant hevder at lånesøknaden burde vært avslått, slik tilfellet også er for bruken av frarådningsplikten i dag. Namsmannen i Oslo antar at det da vil være naturlig å støtte seg på tidligere praksis fra domstolene og finansklagenemnda knyttet til frarådningsplikten.

Samtidig vil vi påpeke at denne bestemmelsen etterlater svært lite rom for at kredittyster bistår kunden med et lite ekstralån i en vanskelig situasjon, for eksempel i tilfeller hvor kunden gjennomgår et samlivsbrudd eller blir sagt opp på arbeidsplassen.

Det følger av Finanstilsynets rundskriv nr. 5/2017 om retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån at bestemmelser om betjeningsevne, gjeldsgrad og avdrag ikke gjelder når det innvilges søknader om kredittkort med en kredittramme på inntil kr 25.000, forutsatt at søker ikke allerede har kredittkort. Namsfogden i Oslo antar at den foreslåtte bestemmelsen i finansavtaleloven vil måtte føre til at dette punktet i retningslinjen endres. Vi kan imidlertid ikke se at forholdet er kommentert nærmere i høringsnotatet. Mange av lånene som må inndrives av namsmannen er knyttet til et kredittkort. En ramme på 25.000, med tilhørende høy rente, kan være vanskelig å betjene for en kunde som for eksempel kun mottar ytelser fra NAV. Namsfogden i Oslo etterlyser derfor en nærmere redegjørelse for hvilke konsekvenser den foreslåtte regelen i § 80 vil ha for Finanstilsynets retningslinjer.

Til § 85.

Det foreslås i annet ledd at kredittyter ensidig skal kunne fremlegge et begrunnet forslag til endring av kredittavtalens bestemmelser om renter, gebyr eller andre kredittkostnader. Det legges etter det Namsfogden i Oslo kan se opp til at kunden skal kunne avvise endringsforslaget, uten at det fremgår av høringsnotatet hva som blir konsekvensen av et slikt avslag. Slik vi ser det vil det være naturlig at avtalen fortsetter å løpe med de opprinnelige avtalte vilkårene. Det fremstår imidlertid for oss som uklart hvorvidt et slikt avslag vil kunne anses som saklig grunn til oppsigelse fra kredittgiver etter forslagens § 87. Det er viktig for Namsfogden at de avtalene som benyttes som tvangsgrunnlag er utvetydige, og vi etterlyser derfor en nærmere redegjørelse for konsekvensene av at en kunde avviser kredittgivers begrunnede endringsforslag.

Avslutningsvis presiseres det at Namsfogden i Oslo er positive til at det er et uttalt formålet med endringene å gjøre regelverket og terminologien enklere tilgjengelig for kundene. Vi merker oss imidlertid at det er lagt opp til en omfattende bruk av forskriftsbestemmelser. For en forbruker som ønsker å gjøre seg kjent med egne rettigheter antar vi at forskriftsbestemmelser vil kunne gjøre det vanskeligere å få oversikt over regelverket.

3 KONKLUSJON

Namsfogden er i hovedsak positive til de foreslåtte endringene. Vi har forhåpninger om at endringene vil føre til at færre tar opp gjeld de ikke kan betjene eller som de vil slite med å betjene. Forslaget er dermed også et tiltak for å opprettholde finansiell stabilitet. Vi mener imidlertid at kravet om kontantinnsats ved kjøp på kreditt i forbrukerforhold, ikke virker etter sin hensikt. Det bør vurderes tiltak for å rette opp i dette.

Med vennlig hilsen

Alexander Dey
namsfogd

Deres referanse:
17/4746 EP/HEA/MEK/bj

Vår referanse:
127/2017 ade

Side 6/6